

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum habuerit scientiam quam habent beati, vel comprehensores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Ad secundam dicitur, quod non inconuenit aliquam operatio- nem creatam esse summum bonum, no simpliciter, sed inter crea- ta, & similiter esse ultimum finem. Idem & in idem redit, dum dicitur summum bonum inter concupiscibilia simpliciter, & ultimus finis ut concupiscibilis simpliciter.

Ad tertiū autem dubii obiecta respō- deatur, quod processio litera est efficax ad probandum, quod intelligere diuinum non potest esse actus anime Christi, ex eo quod est alterius nature, & cum dicitur, quod alietas nature comparatur habere actum alienum per communione, respōdetur, quod licet hoc in communi uerum sit (quia in quibusdam potest natura ipsa alteri nature commu- nicari, ut forma com- municatur materie, & ignis ferro) in tali tamen natura, que est incommunicabilis alteri nature in esse nature fallum est, quia alietas nature excludit alienum actum a se, non solum ut naturalem, sed ut communicatum sibi ita quod sit actus eius. Et quia diuina natura est incommu- nicabilis secundum esse nature, cuius que nature, ideo efficaciter loquens, explicite de ipsa Au- ctor concludit, quod non potest ipse in- telligere esse actus anime humane Christi.

Quod autem obij- citur, quasi a simili, de personalitate di- uina communicata nature humane, faci- le soluitur ex eo, quod personalitas non communicatur ut actus create nature, Auctoris autem ratio de actu loquitur, dum ex eo quod intel- ligere Dei est actus, qui natura est diuina, infert, quod non potest esse actus anime, quia est alterius nature. Non est ergo similis ratio de communione personalitatis, ut personalitas, & actu intelligendi, ut actus intelligendi: quia personalitas diuina potest fieri personalitas humane nature, sine hoc quod sit actus eius: actus autem intelligendi diuinus non potest fieri actus intel- ligendi humane anime, nisi fiat actus anime humane, quod est impossibile. Rationabiliter igitur conclusio litera asse- ritur.

Philosophi autem ponentes inferiores intelligentias intelligere per substantias superiorum intelligentiarum, non aduertantur doctrine huic, quoniam ex hoc non habetur, quod ponant intel- ligere superioris communicari inferiori idem numero, sed solum quod substantia superioris se habet respectu inferioris, ut forma seu species intelligibilis, ut nos dicimus de essentia diuina respec- tu beatorum. Vnde nihil obstat eorum dicta, siue uera, siue falsa sint in se.

In responsione ad tertium eisdem articuli aduerte, quod Auctor ad rem spectans, monstrat non dari scientiam unionis, ut distingui- tur contra unita, hoc est, non dari ex parte unionis aliquam scien- tiam, sed solum ex parte naturarum unitarum, diuine scilicet & humane. Et loquitur de his subiectiue, illi autem, qui allegantur in argumento posuerunt scientiam unionis obiectiue, & ideo non curant de illis Auctor.

Appellatur autem scientia unionis, vel unitorum subiectiue, quod consequitur ad unitas naturas (ut diuina ad diuinam, & huma- na ad humanam) & que consequeretur ad ipsam unionem na- turarum, quam Auctor monstrat non dari.

Scientia autem unionis vel unitorum obiectiue uocatur, que de unionem uel unitis est, ut obiecto. Et ta- lis scientia unionis datur in Christo, quia scitur a Christo u- nio, ut illi dicebant, sed non nisi scientia diuina, uel humana, ut Auctor in litera explanat.

Super questionis nona articulum se- cundum. Titulus clarus est. In corpore articuli una est conclusio. In Christo est scientia beata consistens in uisione Dei excel- lentissime. Conclusio ista habet duas partes. Prima est, quod in Christo est scientia beata: secunda, quod excellentissime. Probatur in litera, primo prima pars. Omne quod est in potentia reducitur in actum per aliquod ens actu: homo est in potentia ad scientiam beatam in Deo uisione consistentem, & reducitur in actum istum per Christi hu- manitatem, ergo in Christo est scientia beata. Maior probatur in calido. Minor quo ad primam partem probatur, quia homo est capax illius beatitudinis, quia est ad imaginem Dei, & ad illam ordinatur, ut ad finem. Quo ad secundam uero, auctoritate Apostoli. Decebat eum & Deum in calce corporis articuli probatur secunda pars conclusionis. scilicet quod excellentissime, quia semper causam oportet esse perfectiorem causato.

Aduerte nouit, quod quia propositiones evidentes ac usitate, tamquam statim percepta, tricare quadoque dicuntur, Auctor Ma- iorem sic atulit, non curans limitare ea, ut debet intelligi. si re- ducitur ad actu neque, non omne quod est in potentia, reducitur ad actu (quum multa sint in potentia que nunquam erunt) sed omne quod est in potentia, si reducitur ad actu oportet quod reducat ad actu per aliquod ens actu: hoc n. intendit litera, & hoc solum est ad propositum. Et propterea in Minore ponuntur tot condō- nes. q. homo est in potentia, & quod ordinatur ad illa ut finem, ex hoc n. ostendit necessitate, quod potentia est reducenda ad actum, licet non in singulis hominibus: quia impossibile est, quod potentia ad finem sit frustra in tota uniuersali specie.

Circa hunc litera processu, dubium occurrit, quia propositio illa fundametalis, Reducens aliquid de potentia in actu, est in actu, quauis sit uerissima in causis principalibus, non tamen est uera in causis instru- mentalibus, ut ex Alex. patet 12. Meta. & ad sensu patet, instrumenta non esse talia in actu, qualia sunt ab ipsis, ut semina in naturalibus, & organa artificum restantur. Humanitas autem Christi non est efficiens principale, sed instrumentale respectu nostre beatitudinis, non igitur sequitur ex sua efficientia, quod sit actu beata, quauis de facto beata sit, non est ergo efficax processus litera.

Ad hoc dicitur, quod instrumentum est duplex, quod iam pure instrumentum, ut organa artium & semina, & huiusmodi: Tercia s. Thomae, G 3. quoddam

ARTICULVS II.

Utrum Christus habuerit scientiam, quam habent Beati, uel comprehensores.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit scientia beatorum uel

etiam secundum quod homo, secundum illud Ioan. 8. Scio eum, & sermonem eius seruo. ergo in Christo fuit scientia beatorum.

articuli probatur secunda pars conclusionis. scilicet quod excellentissime, quia semper causam oportet esse perfectiorem causato. Aduerte nouit, quod quia propositiones evidentes ac usitate, tamquam statim percepta, tricare quadoque dicuntur, Auctor Ma- iorem sic atulit, non curans limitare ea, ut debet intelligi. si re- ducitur ad actu neque, non omne quod est in potentia, reducitur ad actu (quum multa sint in potentia que nunquam erunt) sed omne quod est in potentia, si reducitur ad actu oportet quod reducat ad actu per aliquod ens actu: hoc n. intendit litera, & hoc solum est ad propositum. Et propterea in Minore ponuntur tot condō- nes. q. homo est in potentia, & quod ordinatur ad illa ut finem, ex hoc n. ostendit necessitate, quod potentia est reducenda ad actum, licet non in singulis hominibus: quia impossibile est, quod potentia ad finem sit frustra in tota uniuersali specie.

Circa hunc litera processu, dubium occurrit, quia propositio illa fundametalis, Reducens aliquid de potentia in actu, est in actu, quauis sit uerissima in causis principalibus, non tamen est uera in causis instru- mentalibus, ut ex Alex. patet 12. Meta. & ad sensu patet, instrumenta non esse talia in actu, qualia sunt ab ipsis, ut semina in naturalibus, & organa artificum restantur. Humanitas autem Christi non est efficiens principale, sed instrumentale respectu nostre beatitudinis, non igitur sequitur ex sua efficientia, quod sit actu beata, quauis de facto beata sit, non est ergo efficax processus litera.

Ad hoc dicitur, quod instrumentum est duplex, quod iam pure instrumentum, ut organa artium & semina, & huiusmodi: Tercia s. Thomae, G 3. quoddam

Li. d. lo. m. 100. q. 2. art. 1. in arg. & re- spon. q. 2. 22.

Li. d. m. 100. inf. art. 1. car. Et op. 1. 22.

quoddam ita instrumentum, quod est etiam causa sui, sicut feruus est organum domini, ita tamen quod libero arbitrio suorum motuum causa est. Quamuis autem primum instrumentorum genus non habeat actu quod instrumentaliter efficit, secundum tamen instrumentorum genus, quatenus sui dominium habet admittit, actu habet quod in alijs efficit. Et quia Christus homo sic est instrumentum Dei, ut liber sit, libere cooperetur, & efficiat nos beatos, ideo in litera illatum est, quod ipse est actu beatus.

In probatione secunda partis conclusionis, nota nouitate, quod Auctor plus concludit, quam probet explicite ratio allata; quia ratio non probat explicite nisi quod Christus est perfectus beatus, quam alij homines: & tamen concluditur, quod est beatus excellentissime. Licet autem hoc gratia materiae, quoniam iam de claratum est, Christum esse caput omnium beatorum, tam hominum, quam Angelorum, ac per hoc subintelligendo sic, quod Christus est causa efficiens beatitudinem nostram, ut caput beatorum, optime inferatur, quod est excellentissime beatus, ut pote, causa, ut caput.

In responsione ad tertium eiusdem articuli nota distinctionem de supra naturam, vel secundum naturam, quoniam hinc habes intellectum diuersorum diuersorum de beatitudine nostra, cum inuenies quod est naturalis, aut quod est supernaturalis. Verumtamen esto cautus, ut bene notes in secundo membro inquam, scilicet secundum naturam suam est capax eius: quoniam est conditio haec diminutis a simpliciter ad secundum quid: non enim quia homo est capax illius visionis, sequitur, ergo est illi naturalis, aut habet illam potentiam naturalem: quia plus requiritur ad naturalitatem simpliciter, & ad potentiam naturalem, scilicet naturalis inclinatio in illum actum: sed solum sequitur, quod habet naturam, quae potest eleuari in illum actum. In hoc enim differt homo ab animalibus, scilicet ex hoc ipso, quod est intellectualis anima, quod bruta non possunt eleuari in actum videndi Deum, homo autem potest eleuari in illum: quod hinc prouenit, quia intellectualitas est capax visionis illius, pars autem sensitua tantum non est illius capax. Quo circa visio Dei est aliquo modo naturalis anima nostra, sed secundum quid, quia est capax ex sua natura illius: non est autem simpliciter naturalis illi, aut alteri cuiquamque creaturae, sed solum Deo.

RESPON. Dicendum, quod illud, quod est in potentia, reducitur in actum per id, quod est actu: oportet enim esse calidum id, per quod alia calefiunt. Homo autem est in potentia ad scientiam beatorum (quae in Dei visione consistit) & ad eam ordinatur sicut ad finem: est enim creatura rationalis capax illius beatae cognitionis, in quantum est ad imaginem Dei. Ad hunc autem finem beatitudinis homines reducuntur per Christi humanitatem, secundum illud Hebr. secundo. Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consumari. Et ideo oportuit, quod cognitio beata in Dei visione consistens excellentissime Christo homini conueniret: quia semper causam oportet esse potiore causato.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod diuinitas unita est humanitati Christi secundum personam, non secundum essentiam, vel naturam: sed cum unitate personae remanet distinctio naturarum. Et ideo anima Christi, quae est pars humanae naturae, per aliquod lumen participatum a natura diuina, perfecta est ad scientiam beatam, quia Deus per essentiam videtur.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex ipsa vnione homo ille est beatus beatitudine increata, sicut ex vnione est Deus: sed praeter beatitudinem increatam oportuit in natura humana Christi esse quandam beatitudinem creatam, per quam anima eius in ultimo fine humanae naturae constitueretur.

AD III. Dicendum, quod visio, seu scientia beata est quodammodo supra naturam animae rationalis, in quantum, scilicet propria virtute ad eam peruenire non potest. Alio vero modo est secundum naturam ipsius, in quantum scilicet secundum naturam suam est capax eius, prout scilicet est ad imaginem Dei facta,

Super quaestiones nona articulum sextum.

IN titulo tertii articuli ponitur distinctio terminorum illorum, videlicet, indita vel infusa, ut satis fiat diuersimode illam appellantis. Scientia siquidem ista, quia simul cum natura animae datur, indita uocatur: quia uero non accipitur, nec ex ui naturae animae ipsam comitatur, sed Deo alia actione create animam, & alia actione influente scientiam, quamuis simul tempore habetur, ideo in ista nuncupatur. Et reuera infusa uocanda est, si proprie loquentur. Angelorum autem scientia indita proprie uocatur, quia comes est naturae: ut illius proprietates naturales, eademque actione, quae uerbum Dei creat angelicam naturam, imprimunt in illam species intelligibiles perfectissimas intellectus angelici. Potest nihilominus gratia materiae, scilicet animae Christi dici scientia indita, pro quantum comitatur naturam liter animam Christi, non ut creatam, sed ut assumptam a uerbo, sicut & gratia habitualis: est enim unigenitus a patre plenius non solum gratia, sed ueritate. In corpore autem unice est conclusio responsio quaestio dupliciter probata. Conclusio est. Oportet in Christo ponere scientiam inditam. Probatur primo ex uiranda imperfectioe naturae assumptae. Decebat, ut natura humana assumpta, a uerbo Dei, imperfecta non esset, ergo oportet in Christo ponere scientiam inditam. Probatur consequentia, quia aliter intellectus eius potestibilis fuisset imperfectus. Probatur hoc, quia omne quod est in potentia, est imperfectum, nisi reducatur in actum: sed intellectus possibilis humanus est in potentia, & reducitur in actum per species intelligibiles, ergo esset imperfectus, si non haberet species intelligibiles, quod est habere scientiam inditam. Et hoc explanatur in litera apponendo conclusionem, in quantum per uerbum Dei impressae sunt species intelligibiles, &c. & declaratur ex subiuncto exemplo in angelis. Deinde probatur a simili ex auctoritate Augustini. Sicut in angelis ponitur duplex cognitio, matutina & uespertina, ita in Christo utraque. Litera clara est.

ARTICVLVS III.

Utrum Christus habuerit scientiam inditam, uel infusam.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod in Christo non sit alia scientia indita, uel infusa praeter scientiam beatam. Omnis enim alia scientia comparatur ad scientiam beatam, sicut imperfectum ad perfectum: sed praesentem cognitionem perfectam, excludit cognitionem imperfectam, sicut manifestata uisio faciei excludit aenigmaticam uisionem fidei, ut patet 1. ad Corint. 14. Cum igitur in Christo fuerit scientia beata, ut dictum est, uidetur quod non potuerit in eo esse alia scientia indita.

2. Pre. Imperfectior modus cognitionis disponit ad perfectionem, sicut opinio, quae est per syllogismum dialecticum, disponit ad scientiam, quae est per syllogismum demonstratiuum. Habita autem perfectione non est ulterius necessaria dispositio, sicut habito termino, non est necessarius motus. Cum ergo cognitio quaecumque alia creata comparetur ad cognitionem beatam, sicut imperfectum ad perfectum, & sic ut dispositio ad terminum, uidetur quod cum Christus habuerit cognitionem beatam, quod non fuerit ei necessarium habere aliam cognitionem.

3. Pre. Sicut materia corporalis est in potentia ad formam sensibilem, ita intellectus possibilis est in potentia ad formam intelligibilem: sed materia corporalis non potest simul recipere duas formas sensibiles, unam perfectiorem, & aliam minus perfectam, ergo neque anima potest simul recipere duplicem scientiam unam perfectiorem, & aliam minus perfectam, & sic idem quod prius.

Aduertet hic, quod natura humana assumpta a uerbo, debet absque imperfectione poni ex parte animae, nam ex parte corporis nihil prohibet imperfectionem affirmate in illa, in sui principio, quia minoratur est paulominus ab angelis, propter corpus passibile: scientia autem ad animam spectat.

Circa

abbou. 2. D. ...